

## POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Mirosław Bączyk (sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

w sprawie ze skargi M. W. i E. W.

o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu

Apelacyjnego w [...] z dnia 17 września 2015 r., sygn. akt I ACa [...], wydanym w sprawie z powództwa M. W. i E. W.

przeciwko [...] Spółdzielni Mieszkaniowej w [...]

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 10 stycznia 2018 r.,

zażalenia skarżących na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 2 marca 2017 r.,

**1. oddala zażalenie;**

**2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w [...] adwokatowi M. D. kwotę 3600 (trzy tysiące sześćset) zł powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodom w postępowaniu zażaleniowym.**

## UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 11 maja 2016 r. Sąd Apelacyjny odrzucił skargę o wznowienie postępowania, wniesioną przez M. W. i E. W. Skargą tą objęto prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 17 września 2015 r. kończący sprawę z powództwa powodów przeciwko [...] Spółdzielni Mieszkaniowej w [...] o zapłatę i inne roszczenia. Sąd Apelacyjny stwierdził, że skardze sformułowano dwie zasadnicze podstawy wznowienia postępowania: przewidzianą w art. 401 pkt 2 k.p.c. (brak należytego reprezentowania strony i pozbawienia działania wskutek naruszenia przepisów prawa) oraz przyczynę restytucyjną (art. 403 k.p.c. w zw. z art. 404 k.p.c., czyli uzyskanie zaskarżonego wyroku w wyniku przestępstwa). W ocenie Sądu Apelacyjnego żadna z tych podstaw wznowienia nie została w skardze wykazana co uzasadniało odrzucenie skargi.

Postanowienie z dnia 11 maja 2016 r. doręczono powodom w dniu 1 czerwca 2016 r. Wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na to postanowienie złożył ustanowiony dla powodów pełnomocnik z urzędu w dniu 26 stycznia 2017 r. (k. 115 akt sprawy). Postanowieniem z dnia 2 marca 2017 r. Sąd Apelacyjny oddalił wniosek o przywrócenie terminu do złożenia zażalenia i odrzucił zażalenie jako złożone po terminie (k. 149 akt sprawy). Sąd Apelacyjny wyjaśnił, że nie było podstaw do stwierdzenia, iż skarżący nie złożyli zażalenia w terminie bez swojej winy, skoro powód (i jednocześnie pełnomocnik powódki) uzyskałby odpowiednie informacje o środku zaskarżenia, gdyby uczestniczył w ogłoszeniu postanowienia wydanego po zamknięciu rozprawy w dniu 11 maja 2016 r. (art. 168 § 1 k.p.c.).

W zażaleniu powodów, wniesionym przez pełnomocnika z ustanowionego urzędu, domagano się uchylenia zaskarżonego postanowienia w pkt II i stwierdzenia, że wystąpiły okoliczności usprawiedliwiające przywrócenie powodom terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 11 maja 2017 r. Skarżący powołują się na okoliczności pobytu powoda w Sądzie Apelacyjnym w [...] w dniu 11 maja 2016 r. i konieczność szybszego powrotu do domu w miejscowości znajdującej się pod [...], pozostawiony przez powoda w Biurze Podawczym pisemny wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia z dniem 11 maja na

piśmie i doręczenia go powodom. Wskazywali też, że nie byli reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu o wznowienie i wcześniejszych postępowaniach, a przede wszystkim na to, że nie uzyskali pouczenia w uzasadnieniu postanowienia z dnia 11 maja 2016 r. o przysługujących stronie środkach zaskarżenia, także na rozprawie o środkach zaskarżenia w przypadku odrzucenia skargi. Powodowie nie mieli ponadto świadomości o możliwości złożenia zażalenia w terminie, toteż zwrócili się do Prokuratora Generalnego (pismem z dnia 3 czerwca 2016 r.) z prośbą o wniesienie skargi kasacyjnej, a po uzyskaniu informacji od tego organu, niezwłocznie wystąpili o przywrócenie im terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 11 maja 2016 r. Powodom ostatecznie ustanowiono pełnomocnika z urzędu postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 21 grudnia 2016 r. (k. 96 akt sprawy). Według skarżących, zwłoka w złożeniu zażalenia wynikała głównie z tego, że powodowie nie byli reprezentowani przez pełnomocników zawodowych, nie byli dostatecznie pouczeni przez Sąd Apelacyjny, szukali sposobu na wzruszenie zaskarżonego postanowienia. Ich pisma składane były w postępowaniu w dodatku bez zbędnej zwłoki.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 327 § 1 k.p.c., stronie występującej bez pełnomocnika zawodowego, obecnej przy ogłoszeniu orzeczenia, przewodniczący udzieli wskazówek co do sposobu i terminu wniesienia środka zaskarżenia. Jeżeli zastępstwo stron przez pełnomocników zawodowych jest obowiązkowe, należy pouczyć stronę o treści przepisów o obowiązkowym zastępstwie oraz o skutkach niezastosowania się do tych przepisów. W świetle art. 5 k.p.c., w razie uzasadnionej potrzeby sąd może udzielić stronom i uczestnikom postępowania występujących w sprawie bez pełnomocnika zawodowego niezbędnych pouczeń co do czynności procesowych.

Z akt sprawy wynika, że powodowie nie byli reprezentowani przez radcę prawnego lub adwokata w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi o wznowieniu postępowania. Powód uczestniczył w rozprawie obejmującej rozpoznanie skargi. Reprezentując także powódkę, nie był obecny na ogłoszeniu

orzeczenia po zakończeniu rozprawy, wcześniej złożył w Biurze Podawczym pisemny wniosek o uzasadnienie orzeczenia i doręczenia mu orzeczenia wraz z uzasadnieniem. Nieobecność powoda na ogłoszeniu orzeczenia, w zainicjowanym przez powodów postępowaniu, oznaczała w konsekwencji niemożność uzyskania stosownej informacji o sposobie i terminach zaskarżenia wydanego orzeczenia zgodnie z postanowieniem art. 327 § 1 k.p.c.

Należy stwierdzić, że obowiązek pouczenia strony o przysługujących jej środkach zaskarżenia (w danej sprawie o zażaleniu, a nie o „nadzwyczajnych środkach zaskarżenia”) uregulowano ogólnie w art. 327 k.p.c. i przepis ten określa sytuacje, w których sąd dokonuje odpowiednich pouczeń z urzędu, bez jakiegokolwiek aktywności strony. W pozostałych przypadkach pouczenie o sposobie zaskarżenia wyroku jest możliwe wówczas, gdy sama strona wystąpi o stosowną informację do sądu (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2007 r., II UZ 31/07, OSNP 2009, nr 5-6, poz. 82). Z akt sprawy nie wynika, że powód zwrócił się o wspomnianą informację do sądu. Sąd nie ma obowiązku stosownego pouczenia przy doręczaniu stronie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem (por. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2015 r., II UZ 28/15, nie publ.). Nie ma też podstaw do twierdzenia, że pouczenie powinno było nastąpić „w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia” (s. 4 orzeczenia). Zasadnicze elementy uzasadnienia zaskarżonego wyroku (orzeczenia) sformułowane są bowiem w treści art. 328 § 2 k.p.c. i nie obejmują ono sugerowanych pouczeń, bo inna jest, oczywiście, procesowa funkcja prawnej motywacji orzeczenia. W rozpoznawanej sprawie Sąd nie miał także obowiązku „informowania (powoda) o przysługujących mu nadzwyczajnych środkach zaskarżenia (tj. zażalenia) w przypadku odrzucenia skargi”. O takich środkach możliwa jest informacja tylko po wydaniu rozstrzygnięcia i to w sytuacji określonej w art. 328 § 1 k.p.c.

W tej sytuacji, nie sposób twierdzić, że ponad półroczna zwłoka we wniesieniu środka zaskarżenia (zażalenia) spowodowana została przede wszystkim brakiem pouczenia powodów o przysługującym im środku zaskarżenia, a powodom działającym bez zawodowego pełnomocnika i poszukującym sposobu wzruszenia

postanowienia z dnia 11 maja 2016 r. nie można przypisać winy w rozumieniu art. 168 § 1 k.p.c. w naruszeniu terminu do wniesienia zażalenia.

kc

jw